

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

ВАНІВСЬКА Олександра Миронівна

УДК 378.147:81'243

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ
МОВНИХ СТРАТЕГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2009

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник -

доктор педагогічних наук, професор **Ковальчук Володимир Юльянович**, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри математики та методики викладання математики початкового навчання.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, доцент **Зязюн Лариса Іванівна**, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доцент кафедри романських мов;

кандидат педагогічних наук, доцент **Дибкова Людмила Миколаївна**,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, доцент кафедри інформатики.

Захист дисертації відбудеться 11 червня 2009 року о 16.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, 01601 м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601 м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 11 травня 2009 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Д.Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема впровадження та ефективного використання інформаційних технологій в систему реалізації мовних стратегій зумовлена потребами практики, насамперед, розширенням контактів між народами, що вимагає досконалого володіння іноземними мовами, а також можливостями, які створюються для цього інформаційними технологіями. Незнання мови прирікає народ і особистість на своєрідну „соціальну німоту”, що створює бар’єри як для вивчення, так і запозичення іноземного передового досвіду, презентації власних досягнень у світовому просторі.

В умовах розбудови демократичної української держави, докорінно змінюється ситуація в системі освіти, постає необхідність її динамічного розвитку та модернізації. Стратегія і тактика радикальних змін в освіті України чітко визначені у Державній національній програмі “Освіта” (“Україна XXI століття”), Законах України “Про освіту”, „Про вищу освіту”, “Про концепцію Національної програми інформатизації”. Між тим аналіз педагогічного фонду щодо професійного опанування мовними стратегіями свідчить про недостатнє використання всього розмаїття видів як аудиторної, так і позааудиторної навчально-виховної діяльності студентів.

Проблема професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя постійно перебуває в центрі уваги науковців. Її розв’язанню присвячено ряд важливих досліджень, зокрема, роботи В.П.Андрущенко, Г.О.Арсентьєвої, І.М.Богданової, Л.І.Зязюн, Н.М.Дем’яненко, І.А.Зязюна, Н.Г.Ничкало, Р.О.Гришкової та ін. Вагомий внесок у розробку проблеми професійної підготовки вчителя сучасної вищої школи зробили вітчизняні вчені-психологи Н.А.Алфімова, В.Г.Кремень, О.М.Сорока, С.В.Терещук та ін. Основу для розв’язання проблем застосування інформаційних технологій у вищій школі закладено в роботах Б.С.Гершунського, В.М.Глушкова, О.О.Гокуня, М.І.Жалдака, Т.І.Коджи та ін., які обґрунтували концептуальні засади процесу навчання інформаційним технологіям в системі освіти. Основи підготовки вчителя до використання інформаційних технологій у професійній діяльності розкриті в роботах І.М.Богданової, М.І.Жалдака, Н.К.Кульги, С.М.Яшанова та інших науковців.

Аналізуючи праці цих та інших вчених, нами виявлено, що поза увагою дослідників залишилася проблема формування професійних якостей педагога в сфері використання інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій у вищій школі.

Відкритість системи, з якою Україна ввійшла у світову спільноту з часу проголошення незалежності, розгалуженість міжнародних зв’язків, інтенсифікація міжнародного спілкування не лише заохочує досконале знання іноземних мов, а й вимагає цього. Вивчення мов стає справою престижу української освітньої системи. І хоча реалізація вимог Болонської декларації здійснюється не так швидко, як хотілося б, упровадженню мовних стратегій в Україні приділяється все більше уваги як Міністерством освіти і науки України, керівниками навчальних закладів, так і все більш широкою масою викладачів і

студентів. На сьогодні, зокрема, актуалізувалось питання розвитку мовних стратегій з урахуванням переваг, які забезпечує інформаційна революція. Мова йде про так звані „інформаційні технології” та можливості їх застосування в процесі реалізації мовних стратегій, програмування та впровадження діалогових моделей навчання, розгортання системи дистанційних форм реалізації мовних стратегій тощо. Враховуючи соціальну значущість для суспільства як інформаційних технологій, так і мовних стратегій, актуальність і недостатню розробку проблеми, необхідність пошуку нових засобів модернізації та інтенсифікації навчально-виховного процесу в сучасній вищій школі й обумовили вибір теми дисертаційного дослідження **„Інформаційні технології в процесі реалізації мовних стратегій у вищій школі”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до плану науково-дослідницької роботи Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка як складова наукової теми «Зміст навчання і виховання в умовах реформування освіти України» (протокол №15 від 21 грудня 2004 року). Нами здійснено теоретико-методичне обґрунтування впровадження інформаційних технологій у вищій школі для інтенсифікації мовних стратегій. Тема дисертації затверджена Вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол №15 від 15 грудня 2005 року).

Мета дослідження полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні впровадження інформаційних технологій як засобу інтенсифікації реалізації мовних стратегій у навчально-виховному процесі вищого закладу освіти та експериментальній перевірці технологій їх застосування.

Відповідно до мети дослідження, визначено його основні **завдання**:

1. Проаналізувати проблему впровадження мовних стратегій у вищій школі в світлі застосування інформаційних технологій, розкрити зарубіжний досвід удосконалення професійного навчання.

2. Виявити засоби інтенсифікації мовних стратегій у професійній освіті, висвітлити поняття „інформаційні технології” та реальний стан їх застосування при професійній підготовці студентів вищої школи.

3. Обґрунтувати умови реалізації інформаційних технологій при навчанні мовним стратегіям, розробити систему впровадження у навчальний процес інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій, експериментально перевірити ефективність її дії у професійній підготовці студентів вищого навчального закладу.

4. Впровадити методичне забезпечення навчання мовним стратегіям як засобу інтенсифікації застосування інформаційних технологій у навчально-виховному процесі вищої освіти.

Об'єктом дослідження є інтенсифікація навчально-виховного процесу у професійній підготовці студентів в сучасній вищій школі.

Предмет дослідження - процес застосування інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій у професійній підготовці студентів нефілологічних спеціальностей педагогічного університету.

На різних етапах експериментальної роботи використовувався комплекс **методів дослідження**: *теоретичні*, які забезпечили історико-логічний аналіз філософських, психолого-педагогічних джерел для виявлення прогресивних тенденцій модернізації навчально-виховного процесу у системі професійної освіти, методи експертних оцінок, вивчення навчальних програм; хронологічний, системно-структурний та порівняльний аналіз упровадження інноваційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій у практиці вищої школи; узагальнення традиційного та новаторського досвіду застосування інформаційних технологій під час навчально-виховного процесу у вищому закладі освіти; *емпіричні*: педагогічне спостереження, анкетування та тестування, інтерв'ювання, опитування, бесіда для перевірки ефективності запропонованої технології застосування мовних стратегій під час навчально-виховного процесу як засобу інтенсифікації майбутньої професійної діяльності студентів; *педагогічний експеримент* для оцінки сформованості знань із застосування інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій у вищій школі та практиці реалізації його у професійній підготовці студентів; *метод математичної статистики* (обчислення пропорції) для якісної та кількісної обробки результатів дослідження.

Експериментальна база дослідження. Дисертаційне дослідження здійснювалось на базі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Всього дослідженням було охоплено 256 студентів, з них 104 респондента навчалися в експериментальних групах, 152 – в контрольних групах.

Наукова новизна й теоретичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

- *уперше* визначено поняття „мовні стратегії” у ракурсі досліджуваної проблеми, виокремлено основні засоби їх інтенсифікації в сучасній професійній освіті;

- *уточнено* поняття „інформаційні технології” в професійній освіті, можливості їх застосування в процесі реалізації мовних стратегій;

- *обґрунтовано* педагогічні показники та критерії ефективного застосування інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій як засобу модернізації та інтенсифікації навчально-виховного процесу в сучасній вищій школі;

- *подальшого розвитку* набули засоби інтенсифікації навчально-виховного процесу, що забезпечують підготовку студентів до професійної освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: розроблено технологію педагогічного впливу на студентів вищої школи під час формування мотиваційного, змістово-навчального та процесуального компонентів підготовки студентів у контексті навчально-виховного процесу вищої школи; експериментально перевірено ефективність застосування інформаційних технологій, що забезпечують реалізацію мовних стратегій у професійній підготовці студентів вищого навчального закладу; обґрунтовано критерії сформованості професійної підготовки студентів; систематизовано та здійснено подальшу розробку методик застосування

інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій у вищій школі під час навчання студентів; розроблено робочу програму зі спецкурсу „Мовні стратегії & інформаційні технології: професійне спрямування” та науково-методичні рекомендації для студентів нефілологічних спеціальностей щодо їх втілення в освітньо-виховний процес вищих навчальних закладів.

Впровадження результатів дослідження. Положення, висновки й рекомендації, сформульовані на основі дослідницьких матеріалів апробовані і впроваджені в навчально-виховний процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 502 від 10.06.2008 р.), Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 70 від 16.10.08 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення і результати дослідження доповідалися на наукових конференціях різного рівня: *Міжнародній*: „Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі” (Київ, 2006); *Всеукраїнських*: „Сучасний стан та тенденції розвитку вищої освіти в Україні: філософські аспекти” (Івано-Франківськ, 2006); „Безперервна освіта в Україні: реалії та перспективи” (Івано-Франківськ, 2006); на звітно-наукових конференціях Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (2004-2008).

Публікації. Основний зміст дисертаційного дослідження відображений в 6 одноосібних публікаціях: з них 4 - у фахових виданнях затверджених ВАК України.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний текст викладено на 180 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 7 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел включає 184 найменувань, з них 28 іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено її мету та завдання, предмет, об'єкт, охарактеризовано методологічну та теоретичну основу дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичну та практичну значущість одержаних результатів, викладено відомості щодо апробації результатів дослідження.

У першому розділі „**Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми реалізації мовних стратегій у вищій школі**” проаналізовано наукові джерела з проблеми, що досліджується, подано основні підходи щодо вивчення „мовних стратегій” та їх визначення у вітчизняній та зарубіжній літературі, висвітлено соціальне значення розробки та інтенсифікації мовних стратегій в сучасній теорії і методиці професійної освіти, проаналізовано зарубіжний досвід досліджуваного феномена.

Науковий аналіз висвітлення основних підходів до визначення „мовних стратегій” показав, що значний внесок у виявлення підходів до мовних стратегій у своїх дослідженнях зробили В. фон Гумбольдт, Ф. Де Соссюр, О.О. Потебня, М. Хомський, Л.В. Щерба та ін. На їх основі виникли нові науки, наукові теорії й напрями, в яких аналіз підходів до вивчення мовних

стратегій знайшов адекватне вираження – з'явилися нові напрями, а саме: психолінгвістика, соціолінгвістика, теорія комунікації, теорія мовленнєвого розвитку, теорія білінгвізму, лінгвістика тексту, відродилася герменевтика – як своєрідна теорія вироблення і реалізації мовних стратегій.

Відомо, мова є всезагальним явищем і відіграє провідну роль у саморозвитку будь-якого співтовариства. З огляду на це, розглянуто основні підходи впровадження сучасних мовних стратегій. Сьогодні англійська мова є рідною для майже 400 мільйонів осіб. Ще більше людей володіють цією мовою як другою, а в 60 країнах англійська є державною або офіційною мовою. Водночас китайською мовою володіє майже 21% населення Землі, російською та іспанською – по 6%, португальською – 4%, японською та арабською – по 3%, французькою – 2%. Тому першим підходом до вивчення мовних стратегій є багатомовність народів. Протягом історії розвитку філософського та суспільствознавчого знання поступово формувалися різні напрями до феномену спілкування, від загально філософського його розуміння відокремлювалися специфічні способи трактування людських взаємин. Одним із центральних при цьому став соціально-філософський підхід, який істотно відрізняється від спеціально-наукового тим, що не обмежується ототожненням спілкування з розмовою, діалогом, „обміном думками” тощо, а розглядає його в структурі інформаційного процесу.

Проаналізовані загальні властивості гіпертексту і психологічних моделей гіпертекстових систем, які дозволяють певним чином візуалізувати, зробити топографічними і наочними навіть такі звичайно невидимі певні ментальні сутності, як знаннєві схеми, а також схеми мислення. За сучасних інформаційних технологій робота з гіпертекстом, або електронним текстом є актуальним виявленням третім підходом вивчення мовних стратегій. Іншомовне спілкування розглядається як міжособистісна професійна взаємодія у сфері інформаційно-пізнавального контакту, яка передбачає взаємообмін інформацією на основі зворотного зв'язку. Тому нами визначено четвертий підхід у вивченні мовних стратегій – готовність до іншомовного спілкування як процесу обміну інформацією. Новітні мовні стратегії повинні враховувати й те, що поряд з розвитком професійної освіти відбувається процес інтернаціоналізації вищої школи завдяки запровадженням Болонських принципів. Це означає виникнення загальної професійної підготовки, а також посилення співробітництва між націями і всесвітній поділ праці. Щодо реалізації мовних стратегій, то вона передбачає існування в національних державах вищої освіти і відображає домінування професійної освіти. За останні 25 років міжнародна академічна мобільність зросла більше ніж на 300%. Соціальні мовні зв'язки – п'ятий підхід до вивчення мовних стратегій.

Джерелами соціального замовлення розробки та інтенсифікації мовних стратегій в сучасній професійній освіті є сутність терміна „стратегія”. Стратегія як спосіб діяльності є одним з ключових понять прийнятого у загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, оскільки саме вони пов'язують завдання, які користувачеві мови слід виконати у специфічному контексті й конкретних умовах, з тим, як він усвідомлює чи уявляє певну

ситуацію, і тим, які свої компетенції і як використає для виконання цього завдання. У даному ракурсі набуття професії кожним студентом визначається, насамперед його бажанням, мотивацією до виконання певних професійних функцій, задля яких у нього формуються знання і навички. Серед кількох запропонованих у зарубіжній літературі класифікацій навчальних стратегій найбільш доцільною є класифікація Oxford, в якій виділяються дві групи: прямі навчальні стратегії запам'ятовування, пізнавальні, компенсаторні) та непрямі (мегакогнітивні, емоційні, соціальні).

Відповідно до окресленої загальної мети були визначені й засоби, які сприяють досягненню мети з найменшими витратами і водночас з найбільшою ефективністю: предметні, операційні. Вони завжди мають бути пов'язані з метою і не суперечити одне одному. Зі сказаного випливає, що методологія мовних стратегій має викривати особливу логіку загального руху до визначеної мети, зв'язок різних етапів руху, а також контролювати узгодженість різних засобів, оцінювати їх ефективність щодо досягнення цієї мети. У ракурсі дисертаційного дослідження **мовні стратегії визначаються як особливий тип соціальної діяльності особи, яка здобула професійну освіту, має навички іншомовного спілкування та реалізує їх завдяки інтенсифікації міжнародних зв'язків.**

Мовні стратегії визначаються кількома провідними рисами, насамперед варіативністю, цілісністю, послідовністю, орієнтацією на ідеал, морально-вольове начало тощо. Ефективність мовної стратегії неможливо передбачити в абсолюті, а лише з певною вірогідністю. Вона стає остаточно визначеною, коли реалізується у професійній діяльності. Проте й досі у вищих навчальних закладах студенти традиційно вивчають іноземні мови як філологи. Тим часом опитування бажаючих вивчити ту чи іншу мову показують, що 76% з них мають потребу в ній саме як користувачі – для спілкування, листування, користування професійною літературою.

Сучасний стан міжнародних зв'язків України, її вихід до європейського та світового простору зумовлюють необхідність розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Тому основними засадами вивчення мовних стратегій у вищій школі мають стати комунікативна спрямованість, наступність та особиста творчість студента в навчальному процесі. Студенти повинні вміти продемонструвати здатність ефективно використовувати іноземну мову як при спілкуванні в реальних життєвих ситуаціях, так і задля набуття й розвитку знань; володіння мовленнєвими вміннями (аудіюванням, говорінням, читанням, письмом) на загальному базовому рівні; знання основних синтаксичних, семантичних, граматичних та фонетичних закономірностей іноземної мови; здатність орієнтуватися у соціокультурних аспектах країни, мова якої вивчається, використовувати вміння, набуті під час навчання, відповідно до комунікативної ситуації; здатність використовувати навчальний досвід, набутий у вищій школі, для подальшої самостійної роботи з метою самовдосконалення; здатність використовувати автентичний іншомовний матеріал з метою самоосвіти і в особистих цілях.

Узагальнення зарубіжного досвіду впровадження мовних стратегій засобами інформаційних технологій у практику вищої школи згідно вимог Болонського процесу дає підстави виокремити специфічні риси, які визначають сутнісні аспекти його розгортання: міжнародний характер, паралельність, доступність, гнучкість, модульність, загальність, економічність, технологічність, майстерність викладача, позитивний вплив на слухача, якість тощо. Зазначено, що Євросоюз дбає не лише про популяризацію вивчення інших мов, а й про рівноправ'я 21 мови, якою користуються у 25 країнах ЄС. Порівнюючи кількість студентів в Україні та інших європейських державах, констатуємо, що на 10 тисяч населення в Україні припадає 348 студентів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. Це високий показник. Серед окремих країн Євросоюзу він становить: у Чехії – 126 осіб, Угорщині – 131, Греції та Португалії – по 190, Франції – 361, Іспанії – 347, Голландії – 334.

Інтернаціоналізація вищої освіти на сьогодні має на меті, крім студентської і викладацької мобільності, реформу програм і навчальних планів, співробітництво в науково-дослідницькій сфері через мережі й асоціації, відкрите і дистанційне навчання без кордонів, регіональне і закордонне співробітництво інститутів.

Проаналізовані теоретико-методологічні засади проблеми реалізації мовних стратегій у вищій школі дозволили нам перейти до визначення інформаційних технологій чинником інтенсифікації мовних стратегій у професійній освіті студентів вищих навчальних закладів.

У другому розділі **„Інформаційні технології як чинник інтенсифікації мовних стратегій у професійній освіті”** розкрито поняття „інформаційні технології”, їх соціальне значення для запровадження мовних стратегій, подано реальний стан застосування інформаційних технологій у процесі реалізації мовних стратегій під час навчання студентів.

Сучасні інформаційні і комунікаційні технології зумовлюють соціальні зміни в освіті. Першість у практичному впровадженні мережевих технологій належить вищій освіті (наприклад, у відкритті дистанційної освіти). Водночас професійна освітня підготовка стикається у діяльності з низкою суперечностей, які практично неможливо розв'язати в рамках їх сучасної структури: зростання інформації, яка визначає зміст освіти і несумісна з обмеженим терміном навчання; ВНЗ відводиться роль одного із головних „сховищ” традицій і наукових здобутків, а це вступає у суперечність з тією обставиною, що вищі заклади освіти повинні бути на передній лінії науки і використовувати у навчанні її новітні досягнення; традиційні форми навчання вже вичерпують себе; обмежені можливості сучасних технологій; вищі навчальні заклади надають освіту тим, хто вже зробив свій вибір і тому передбачається їх свідоме ставлення до отримання знань. Актуальним завданням стає забезпечення мотивації, змістовності та процесуальної сумісності роботи з комп'ютерними системами і сприятливих умов професійного навчання при реалізації мовних стратегій.

За функціональними формами інформаційні технології поділяються на управлінські, науково-пошукові, навчальні, медичні, проектувальні тощо,

кожна з яких реалізує відповідні цілі: управлінські, науково-пошукові, навчальні, медичної діагностики, проектувальні.

Створення і використання інформаційних технологій в практиці пов'язані з нагромадженням і раціоналізацією потенціалу новітніх знань, які забезпечують „прорив” у розвитку тих чи інших сфер соціального життя. Перспективними в найближчому майбутньому, які сприятимуть професійній підготовці студентів вищої школи, можуть виступити мережеві (сітьові) інформаційні технології. Їх метою є не тільки забезпечення обміну знаннями між користувачами інформаційно-обчислювальної системи, а й створення для них можливості кооперативного використання розподілених інформаційних ресурсів мовних стратегій, одержання довідкової, документальної та іншої інформації з різних спеціалізованих інформаційних фондів. Б.Советов і В.Цехановський виділяють такі аспекти процесу інформатизації освіти: методологічний, економічний, технічний, технологічний, методичний, ми додаємо „шостий”, який включає підтримку та вдосконалення професійної підготовки студентів до використання мовних стратегій у своїй майбутній роботі.

Запровадження комп'ютерної техніки і програмно-інформаційних засобів у навчальний процес вищої школи дає змогу комплексно розв'язати низку актуальних проблем, зокрема: посилити інформаційну насиченість мовної освіти за рахунок застосування передових інформаційних технологій, дати можливість студенту за один і той же час проаналізувати, вивчити, засвоїти значно більший обсяг інформації, щоб на цій основі можна було робити багатоальтернативні висновки, розв'язувати практичні завдання при вивченні іноземної мови; удосконалити зміст, форми, методи і засоби навчання, індивідуалізувати процес навчання; суттєво змінити за рахунок використання програмних засобів умови самостійної роботи; підвищити продуктивність праці самого викладача, зосередити його зусилля на розв'язанні проблемних питань.

Тому для нашого дисертаційного дослідження *термін „інформаційні технології”* означає інформаційні ресурси для професійної підготовки студентів під час аудиторних та позааудиторних занять у вищій школі.

Досліджуючи реальний стан застосування інформаційних технологій у процесі реалізації мовних стратегій під час навчання студентів, нами виявлено, що необхідні: компетентний викладач, який здійснює професійне навчання студентів, інформаційні технології та електронні навчально-методичні засоби (освітні електронні видання і ресурси). Усі вони підтримують реалізацію мовних стратегій у напрямі професійної підготовки студентів.

Так, одним з найперспективніших напрямів у професійній підготовці студентів англійської мови у вищій школі можуть стати Інтернет-навчальні заняття. Їх актуальність й ефективність забезпечують такі чинники: використання сучасної лексики; структура занять, незважаючи на різницю у темах та різний підхід до подачі матеріалу загальноновизнана на сьогодні викладачами англійської мови в усьому світі; поряд із сучасною лексикою, широко використовуються вправи з граматики, фонетики; розглядаються найрізноманітніші прошки мови – ідіоми, метафори, сленг; запропонований матеріал використовується як самостійний, наприклад, під час навчальних

занять з перекладу, країнознавства, так і допоміжний при вивченні планових тем і зіставленні повідомлень за темами усної мови; навчальні заняття можна роздрукувати.

Необхідно зазначити, що в педагогічній науці, і особливо в практиці вітчизняного університетського викладання, все ще недооцінюються можливості комп'ютерних засобів навчання, у тому числі таких, як мультимедіа. Пов'язано це зі складністю та недостатньою розробкою в теорії самого поняття "мультимедіа" як дидактичного засобу.

Практика використання комп'ютерів у професійній підготовці студентів засобами іноземних мов (англійської, французької, німецької, іспанської) показує, що у цьому випадку роль педагога дещо відрізняється від його традиційної ролі носія та передавача знань. Цю роль бере на себе комп'ютер, а викладач виступає наставником, який розробляє відповідну стратегію, зокрема складає графік щотижневої індивідуальної роботи студентів з мультимедійними системами. Такий індивідуальний робочий план повинен охоплювати ті завдання, які студент може виконувати сам, без допомоги. Отже, важливими аспектами автономних занять студента з комп'ютером є такі: студенти відвідують ресурсний центр у позалекційний час або працюють індивідуально під час занять з іноземної мови; самі організують свою роботу, а її оцінювання може бути закладене в певну комп'ютерну програму.

Дані констатувального експерименту дали змогу отримати наступну статистику з досліджуваної проблеми: потребують комп'ютерних навичок у професійній діяльності (98%); комп'ютер не дає нікому поблажок (35%); допомагає спілкуватися з людьми інших культур, значно розширюючи світогляд (100%); створює умови для вивчення мови незалежно від викладача (76%); за допомогою комп'ютера легше спілкуватися тим, хто невпевнений у собі (31%); робить студентів дисциплінованими та незалежними (43%); дає можливість працювати над мовою не тільки на занятті, а й у будь-який зручний для цього час (100%); розширює доступ до різноманітної інформації через Інтернет (100%). Знають про мовні стратегії – 7% і 3% вміють правильно спілкуватися за допомогою інформаційних технологій. Ці дані дозволили нам виокремити компоненти професійної готовності студентів: мотиваційного, змістово-навчального та процесуального. Виходячи із результатів констатувального експерименту, в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені І.Франка був уведений для студентів нефілологічних спеціальностей спецкурс „Мовні стратегії & інформаційні технології: професійне спрямування”, а також розроблено три рівні показників та критеріїв підготовки студентів нефілологічних спеціальностей до майбутньої професійної діяльності, які є традиційними.

У випадку *низького рівня* показників, діяльність студента характеризує засвоєння інформації про мову та інформаційні технології у загальному вигляді, не обтяжуючи себе цінностями мотиваційного фактажу. Цей рівень характеризується відсутністю мотивації студента до самоосвіти та саморозвитку.

Середній рівень підготовки студента характеризується засвоєнням змістової інформації не тільки під час навчання, а й завдяки самоосвіті та саморозвитку.

Такий студент добре володіє фундаментальними знаннями, вміннями та методами роботи. Однак, він не завжди вміє знайти правильну інформацію та використати її за умов складної професійно-рольової ситуації.

Високий рівень підготовки до професійної діяльності характеризується сформованістю знань та вмінь згідно із загальною системою підготовки студентів у вищому навчальному закладі. Високий рівень передбачає широкі базові знання, сформовані вміння, які спеціаліст вміє застосовувати у будь-якій ситуації, володіє достатньою мірою вміннями для застосування інформаційних технологій, має високий потенціал знань мовних стратегій.

Для досягнення професійного успіху важливо, щоб студенти, які вивчають мовні стратегії, могли стати їх активними користувачами. Для цього нами виділені наступні *принципи*: активна участь у вивченні іноземної мови, вільне висловлювання думок у процесі діалогу, відповідальність за навчання тощо.

Обґрунтовуючи особливості використання інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій у сучасній системі освіти, доведено, що професійна підготовка потребує удосконалення навчання студентів на рівні користування комп'ютером а саме: знання про мовні стратегії, зокрема соціально-комунікативну функцію тексту, семіотично не зіставлених режимів генерації тексту тощо, про розвивальні завдання (мнемотехніка, пробільність, лінгводидактика, інтерактивність), а також комунікативну діяльність користувачів мереж (лексику, особливості синтаксису, окремі жанри тощо), а також заборонені мовні дії.

Дослідження теоретико-методологічних аспектів інтенсифікації професійного навчання студентів інформаційним технологіям як чинника реалізації мовних стратегій, дозволили виокремити складові за результатами констатувального експерименту, що дало підґрунтя для впровадження у професійну підготовку студентів в сучасній вищій школі експериментального спецкурсу для перевірки ефективності досягнутих результатів під час формувального педагогічного експерименту.

У третьому розділі „**Впровадження інформаційних технологій в процес реалізації мовних стратегій у практику вищої школи**” визначено оптимальні педагогічні умови застосування інформаційних технологій у реалізації мовних стратегій у професійній освіті вищої школи, обґрунтовано методiku застосування мовних стратегій під час навчально-виховного процесу із застосуванням інформаційних технологій, викладено результати формувального експерименту.

Виявлено, що серед загальноприйнятих інформаційних засобів масової комунікації, які можуть бути використані в системі реалізації мовних стратегій (преса, радіо, телебачення та інші), все більшу вагу займає мережа Інтернет, що значно оптимізує професійну підготовку. Тому *першою умовою* оптимізації впровадження інформаційних технологій в процес реалізації мовних стратегій у практику вищої школи є впровадження концепції із забезпечення вищих навчальних закладів новими комп'ютерними технологіями, насамперед, он-лайнськими програмами із навчання мовним стратегіям студентів

нефілологічних спеціальностей. Це зумовлює підвищення мотивації навчальної діяльності студентів.

Найпоширенішими сучасними інформаційними технологіями, в яких найбільш адекватно реалізований саме такий підхід, є створення і розміщення в мережі електронних підручників і тестуючих програм з іноземних мов, а найбільш поширеною формою професійної підготовки студентів є взаємодія викладача і студента за умови наявності ефективних технологій викладання іноземних мов. Тому *другою умовою* є забезпечення навчання студентів новими підручниками та впровадження нових спецкурсів на основі інформаційних технологій.

Застосування комп'ютерів у процесі реалізації мовних стратегій приводить до появи нового покоління інформаційних освітніх технологій, які уможливають підвищення якості навчання, створення нових засобів виховного впливу, забезпечення ефективнішої взаємодії педагогів і студентів з комп'ютерною технікою. Нові інформаційні освітні технології на основі комп'ютерних засобів сприяють зростанню ефективності занять на 20–30%. Інтеграція інформаційно-комунікаційних і освітніх технологій є *третьою умовою* їхнього більш ефективного впровадження у систему реалізації мовних стратегій.

Розроблена система професійної підготовки студентів органічно включає інформаційні технології та мовні стратегії професійного спрямування, умови, а також показники готовності студентів до здійснення ними майбутньої фахової діяльності (рис. 1)

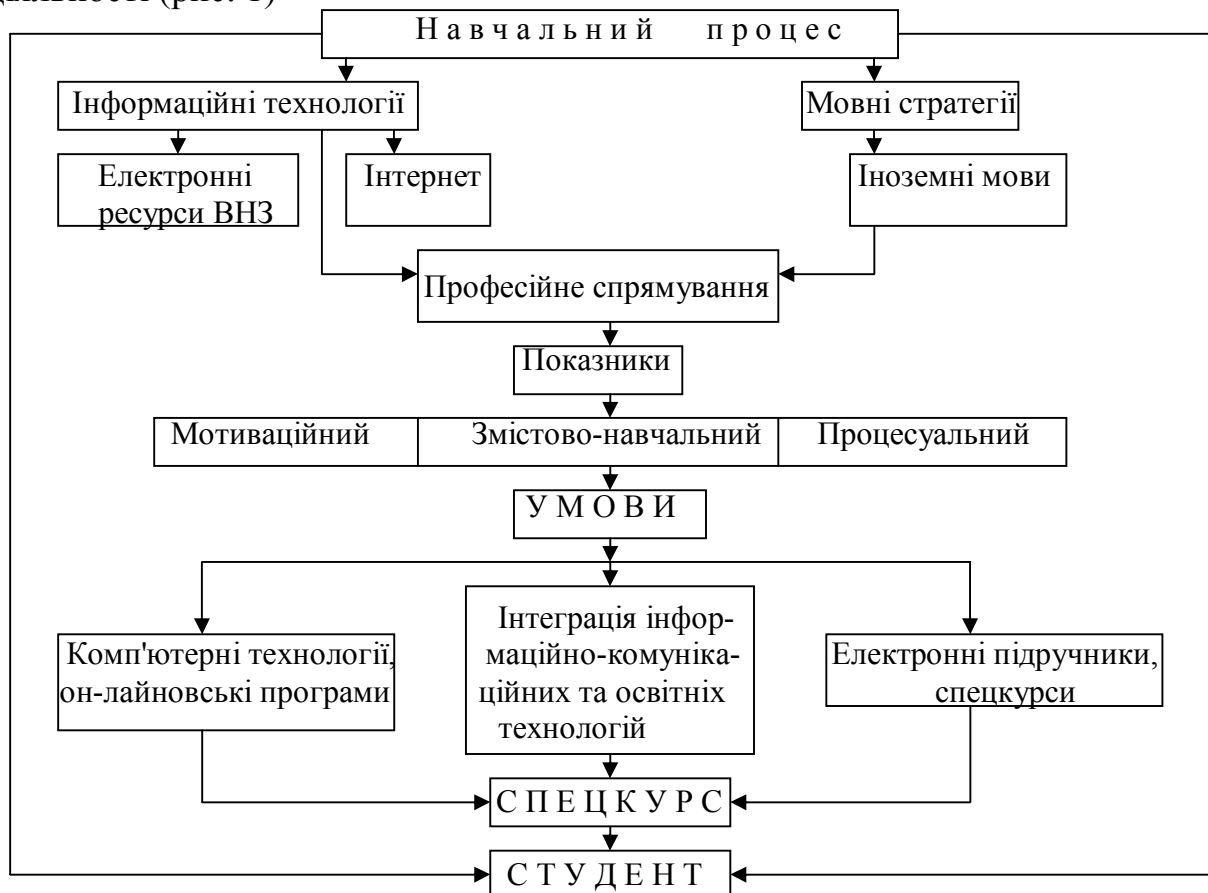

Рис.1. Система професійної підготовки студентів з використанням інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій

Отже, оптимізація впровадження інформаційних технологій в процес реалізації мовних стратегій у практику вищої школи забезпечується трьома умовами, що дало нам змогу окреслити мету формувального експерименту: перевірити ефективність застосування мовних стратегій засобами інформаційних технологій у професійну освіту вищого навчального закладу, зокрема педагогічного університету. Для реалізації передбаченої мети було розроблено авторський спецкурс „Мовні стратегії & інформаційні технології: професійне спрямування”, під час викладання якого був інтенсифікований навчально-виховний процес. Педагогічний експеримент проводився протягом чотирьох років (2005-2008 рр.) і охоплював 256 студентів. За основу ми взяли on-line програму з англійської мови для студентів нефілологічних спеціальностей і доповнили її лекційним матеріалом професійного спрямування. Виходячи з цього, експериментальне навчання будувалося на принципі відбору змісту навчальної інформації і організації пізнавальної діяльності студентів засобами введення їх у комунікативно-рольові ситуації, створення сукупності педагогічних умов, що забезпечують ефективне управління професійним спілкуванням і взаємодією учасників у модельованих ігрових ситуаціях. Поведінка взаємодіючих сторін здійснювалася в різних формах навчального діалогу. Ситуації добиралися так, щоб моделюючи мовні стратегії кожного студента під час навчання, об'єднати всіх учасників ділової гри максимально можливими інформаційними технологіями.

Протягом 2004-2005 років теоретичний курс був ідентичним для експериментальної і контрольних груп, у 2005/2006 та 2007/2008 навчальних років в експериментальних групах застосовувався спецкурс з професійним спрямування, в контрольних групах проводилися заняття за стандартною програмою.

Метою роботи в експериментальній групі було формування мовних стратегій при застосуванні інформаційних технологій у процесі застосування запропонованої технології в єдності трьох компонентів мотиваційного, змістово-навчального та процесуального. Особлива увага зверталася при цьому на формування позитивного ставлення студентів до мовних стратегій взагалі, застосування інформаційних технологій та різних видів діяльності, пов'язаних з цим напрямом, прагнення до поліпшення професійної майстерності через оволодіння знаннями, а не тільки відтворення у процесі навчання здобутих знань. У контрольних групах ставилось завдання – створити умови для опанування студентами технологією оволодіння знаннями для виконання завдань репродуктивного характеру.

На початковому етапі у студентів формуються знання з теорії і методики професійної підготовки до майбутньої діяльності, комунікативна база майбутнього іншомовного спілкування, наявність якого дає їм можливість оперувати великим обсягом комунікативно-мовних блоків.

Характерним для другого етапу є аналіз наявних лексико-граматичних знань студентів як об'єктивно необхідного компоненту спілкування іноземною мовою. Третій етап (інтегральний) – етап ситуативного варіювання мовними стратегіями у професійно зорієнтованих комунікативних ситуаціях.

Основним завданням формувальної частини педагогічного експерименту було: а) перевірити необхідність упровадження інформаційних технологій при вивченні мовних стратегій у професійній підготовці майбутніх фахівців у вищій школі; б) виявити і реалізувати нові технології підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності при навчанні мовним стратегіям; в) розробити і впровадити практичні рекомендації щодо запровадження авторського спецкурсу.

Результатом процесу застосування інформаційних технологій при навчанні мовним стратегіям виступають: вміння студентів відтворювати знання, порівнювати, узагальнювати деякі положення, встановлювати аналогії, займатися самостійною діяльністю. Майбутній фахівець повинен уміти не лише відтворювати набуті знання, а й бажати це робити. Тому доцільно виділити три критерії першого компонента, мотиваційного: наявність систематизованих сформованих знань про майбутню професійну діяльність; виявлення самостійності студентів у ході отримання професійної інформації; інформаційне поповнення знань на заняттях нашого спецкурсу. Критеріями сформованості змістовно-навчального компонента були: позитивне ставлення до набутих знань; задоволення від професійної діяльності; адекватна самооцінка. Критеріями процесуального компонента виступали: бажання вміти застосовувати набути комунікативні знання із застосуванням інформаційних технологій для підвищення професійної освіти інших, власної життєдіяльності; уміння передбачати результати своєї діяльності; самостійність, здатність долати труднощі у спілкуванні.

Процес підготовки студентів до мовних стратегій у професійній діяльності поєднав у собі три етапи: введення навчального матеріалу, активізація мовної інформації й практика професійного спілкування на засадах застосування інформаційних технологій.

Враховуючи форми реалізації міжпредметних зв'язків та загальні фактори, які визначають структуру системи інтегрованих завдань, запропоновано загальну схему структури системи інтегрованих завдань, яка пов'язана із: а) мотивацією до майбутньої професії; б) змістом доступних міжпредметних зв'язків; в) реалізацією набутих знань і вмінь у ході навчального процесу. Важливим фактором для розробки системи інтегрованих завдань є узгодженість із загальною структурою навчальних курсів. Згідно схеми, вид інтегрованого завдання визначається за належністю до тематичного розділу навчального плану, формою навчання та критеріями відбору навчальної інформації. Нами проводились 15-хвилинні дискусії на лекційному занятті: “Творча майстерність викладача у мовних стратегіях”, “Фахівець і нові інформаційні технології”, “Комп'ютерні технології в навчальному процесі” тощо. Після визначення теми і

формулювання мети дискусії з мовних стратегій, складався план її підготовки і проведення, передбачався перелік літератури з теми.

Формування мовних стратегій студента не обмежувалося тільки його роботою в аудиторії. У ході експерименту були використані такі форми роботи: навчальні семінари, конференції, екскурсії, олімпіади, які носять узагальнюючо-підсумковий характер.

Важливого значення набуло питання про застосування мовних стратегій з педагогічним підґрунтям студентом, його творче ставлення до нових знань, яке визначалося саме під час навчальних занять. Основними питаннями, на які очікували відповіді, були такі: “Як тлумачаться мовні стратегії?”, “Чи потрібні знання з мовних стратегій та інформаційних технологій?”, “Моє ставлення до мови, комп'ютера та професійної педагогіки”.

На лекційних заняттях використовувалися такі етапи роботи з комп'ютерним підручником: актуалізація, закріплення та систематизація знань за допомогою бібліотечних джерел та опорних конспектів, опрацювання ілюстративного матеріалу; пошук відповіді в електронному підручнику на поставлене викладачем запитання; виконання тестових завдань. Робота з комп'ютерним підручником на лекційних заняттях, завдяки дидактичним можливостям його структурних компонентів та діяльнісному характеру вивчення теоретичного матеріалу, дозволила органічно поєднати і оптимізувати головні компоненти засвоєння знань: сприйняття та усвідомлення.

На практичних заняттях основу навчально-пізнавальної діяльності становили такі види роботи з комп'ютерним підручником: актуалізація знань з теми заняття; аналіз еталонного розв'язання навчального завдання; модифікація зразкового розв'язання навчального завдання; розв'язання тренувальних завдань; розв'язання пошукових завдань; виконання тестових завдань. Сукупність видів роботи з комп'ютерним підручником на конкретному практичному занятті добиралася залежно від складності навчального матеріалу та дидактичної мети заняття. Означені види роботи з комп'ютерним підручником, застосовані на практичних заняттях, створювали умови для глибокого опрацювання матеріалу, формування вмінь з розв'язання типових завдань та набуття певного досвіду професійної роботи.

Комп'ютерний гіпертекстовий підручник використовувався студентами також в позааудиторний час для самонавчання, самокорекції, підготовки до контрольних робіт тощо. В самостійній роботі студентів з комп'ютерним підручником можна виділити два основні види: самостійна робота за завданням викладача та з подальшим контролем; самостійна робота за ініціативою студентів.

У контрольній групі вивчення студентами спецкурсу „Мовні стратегії & інформаційні технології: професійне спрямування” відбувалося традиційним чином за допомогою друкованого навчального підручника.

Аналіз результатів експериментальної роботи свідчить, що застосування в навчально-пізнавальній діяльності студентів означених видів роботи з комп'ютерним підручником сприяє підвищенню рівня знань, їх гнучкості, усвідомленості матеріалу, рівня сформованості пізнавальної активності.

Після завершення експериментальної роботи була проведена обробка всіх результатів. Вірогідність результатів перевірялась методом математичної статистики (метод пропорції). Результати педагогічного експерименту підтвердили правильність передбачення про місце і роль системи інтегрованих завдань у формуванні знань з мовних стратегій засобами інформаційних технологій у студентів. Після завершення вивчення матеріалу з мовних стратегій була проведена обробка всіх отриманих результатів відповідно із шкалою критеріїв. Згідно з нею були визначені рівні сформованості мовних стратегій студентів у єдності і взаємозалежності мотиваційного, змістовно-навчального та процесуального компонентів, динаміку сформованості яких подаємо у таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні сформованості мовних стратегій студентів

Рівні сформованості	ЕГ				КГ			
	На початку експерименту		Після експерименту		На початку експерименту		Після експерименту	
	Кількість студентів	%	Кількість студентів	%	Кількість студентів	%	Кількість студентів	%
Високий	37	35,58	77	74,04	45	29,61	57	37,5
Середній	41	39,42	18	17,31	63	41,48	64	41,11
Низький	26	25,0	9	8,65	44	28,94	31	20,39
Усього студентів	104	100%	104	100%	152	100%	152	100%

Результати експериментального дослідження дають підстави констатувати про ефективність запропонованої методики застосування інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій у вищій школі студентів нефілологічних спеціальностей, яка передбачає дотримання її технологій у взаємозв'язку всіх компонентів – мотиваційного, змістовно-навчального та процесуального, наочне уявлення про які дає діаграма (рис. 2).

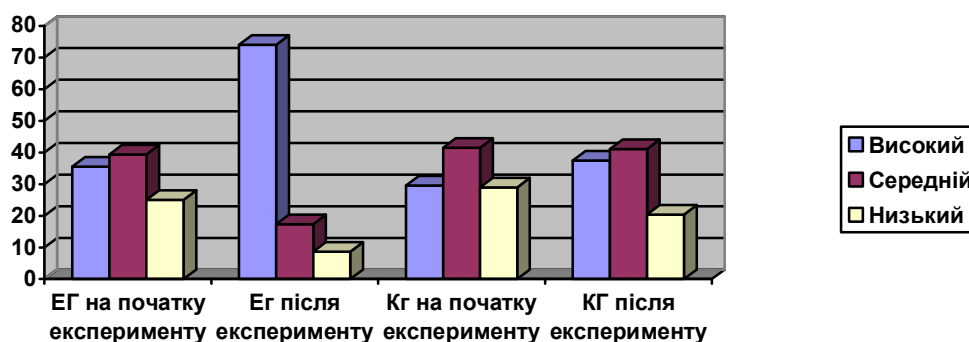

Рис. 2. Діаграма ефективності запропонованої методики застосування інформаційних технологій в процесі реалізації мовних стратегій

Розроблена методика формування професійних знань з мовних стратегій із застосуванням інформаційних технологій у вищій школі у студентів вимагає корекції щодо змісту, тривалості, актуалізації певних методичних прийомів у ході навчально-виховних занять, які визначаються специфічними особливостями студентів нефілологічних спеціальностей та їх індивідуальними професійними якостями.

Цінність розробленої системи полягає в тому, що при незначній корекції нею можуть користуватись педагоги непедагогічних вищих навчальних закладів всіх міністерств та відомств України, а також у професійних закладах освіти I-II рівнів акредитації.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження дають можливість зробити такі **висновки**:

1. Усвідомлення специфіки обраної професії в системі вищої освіти можливе лише в процесі виконання студентами конкретних професійних дій, зумовлених необхідністю орієнтації навчання на модель сучасного фахівця.

Професійне навчання студентів нефілологічних спеціальностей мовним стратегіям повинно будуватися на виявлених основних підходах вивчення мовних стратегій, якими є багатомовність людства (Арістотель, Алкуїн), соціально-філософський підхід (Л.Фейєрбах), робота з гіпертекстом (О.О. Гокунь), готовність до іншомовного спілкування (Л.П. Гапоненко), соціальні мовні зв'язки (Г.О. Арсентьєва). Проаналізована проблема дозволила виявити підходи, що забезпечують найбільш повне впровадження іноземних мов у навчально-виховний процес педагогічного університету та забезпечують комплекс знань та вмінь, необхідних для здійснення адекватних мовлених дій з урахуванням специфіки майбутньої професії.

2. Ефективність інтенсифікації мовленевих стратегій в сучасній професійній освіті забезпечує соціальне замовлення суспільства на учителів високої професійної майстерності.

У дослідженні виокремлено сутність терміну „мовні стратегії”, які нами визначаються як особливий тип соціальної діяльності особи, яка здобула професійну освіту, має навички іншомовного спілкування та реалізує їх завдяки інтенсифікації міжнародних зв'язків.

Мовні стратегії є прямі (стратегії запам'ятовування, пізнавальні, компенсаторні) та непрямі (метакогнітивні, емоційні, соціальні). Виділення мовних стратегій в окремий навчальний напрям засвідчує важливість їх інтенсифікації з конкретизуванням на вищу освіту, навчальний процес і навчальні дії.

3. Процес пошуку оптимального розв'язання проблемних завдань дозволив звернутися до зарубіжного досвіду впровадження мовних стратегій засобами інформаційних технологій у практику вищої школи згідно вимог Болонського процесу. Основними напрямками такого впровадження є: встановлення інтенсивних професійних педагогічних контактів між студентами різних країн; розширення доступу студентів до

іноземної „мовної” матриці, що вивчається; налагодження міжнародних мовних телекомунікаційних зв'язків; нарощування можливостей реалізації індивідуального підходу в процесі вивчення мовних стратегій.

Сутнісними аспектами впровадження інформаційних технологій у систему реалізації мовних стратегій є міжнародний характер, паралельність інформаційних технологій, їх доступність, гнучкість, модульність, якість.

4. Формування соціального мислення студента сучасного суспільства стимулює вивчення мовних стратегій засобами інформаційних технологій. Інформаційні технології характеризуються багатомовністю. Тому головними аспектами процесу інформатизації освіти є методологічний, економічний, технічний, технологічний, методичний і професійний. У ракурсі даного дослідження розкрито термін „інформаційні технології” – інформаційні ресурси для професійної підготовки студентів під час аудиторних та позааудиторних занять у вищій школі.

У дисертації обґрунтовані умови оптимізації застосування інформаційних технологій в реалізації мовних стратегій у професійній освіті: забезпечення навчальних закладів комп'ютерними мережами та он-лайноськими програмами, забезпечення сучасними підручниками, що відповідають світовому стандарту, розробка та впровадження нових спецкурсів, інтеграція освітніх та інформаційно-комунікаційних технологій у практиці навчання студентів нефілологічних спеціальностей майбутній професійній діяльності.

5. Теоретико-методичне обґрунтування впровадження інформаційних технологій як засобу інтенсифікації мовних стратегій у навчально-виховному процесі вищої школи дозволив розробити та експериментально перевірити їх ефективність.

Виявлений реальний стан дозволив констатувати про незадовільне володіння студентами мовними стратегіями за виокремленими показниками, а саме мотиваційним, змістово-навчальним та процесуальним. Визначено три рівні показників готовності студента до професійної освіти – високий, середній, низький. Високий характеризувався сформованістю знань та вмінь має високий потенціал знань із мовних стратегій; середній рівень забезпечено фундаментальними знаннями, вміннями та методами, але не завжди доцільне їх використання; низький указував на незадовільне засвоєння інформації про мовні стратегії та інформаційні технології, не обтяжуючи себе мотиваційними цінностями.

Результати формувального експерименту підтвердили ефективність розробленої системи показників і рівнів професійної підготовки студентів до вивчення мовних стратегій засобами інформаційних технологій.

6. На теоретичному рівні доцільне запровадження спецкурсу „Мовні стратегії & інформаційні технології: професійне спрямування” для всіх вищих навчальних закладів, на методичному – забезпечити інформаційними технологіями та висококваліфікованими кадрами усі ланки системи освіти. Система професійної підготовки студентів до вивчення мовних стратегій засобами інформаційних технологій може бути використана для

вдосконалення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації, частково – у загальних середніх та спеціальних професійних навчальних закладах I-II рівнів акредитації.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми теорії та практики професійної підготовки студентів до навчання мовним стратегіям засобами інформаційних технологій. Перспективою подальшої науково-пошукової діяльності може виступити професійна підготовка студентів з даного напрямку освіти у профільних навчальних закладах різних міністерств та відомств, розробка теорії та практика підготовки магістрів до майбутньої професійної діяльності у вищих навчальних закладах різного спрямування, вивчення засад мовних стратегій для викладання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Основні положення дисертації відображено в таких публікаціях автора:

1. Ванівська О. Особливості реалізації мовних стратегій у сучасній вищій школі / Олександра Ванівська // Вища освіта України. – 2006. - №4 (23). – С. 67-74.
2. Ванівська О. Інформаційні технології в контексті впровадження мовних стратегій / Олександра Ванівська // Вища освіта України. - 2007. - №1 (24). - С. 82-89.
3. Ванівська О. Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми реалізації мовних стратегій у вищій школі / Олександра Ванівська // Молодь і ринок. - 2007. - №11-12 (34-35). - С. 110-114.
4. Ванівська О. Проблема оптимізації впровадження інформаційних технологій у систему реалізації мовних стратегій / Олександра Ванівська // Молодь і ринок. - 2008. - №3 (38). - С. 131-135.
5. Ванівська О. Мовні стратегії в системі підготовки майбутнього вчителя / Олександра Ванівська // Вища освіта України. – Додаток. – 2006. - №2. – С. 144-150.
6. Ванівська О. Інформаційні технології у вивченні мови: проблеми впровадження / Олександра Ванівська // Науковий часопис НПУ імені Н.П.Драгоманова. - Серія 7. - Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. - 2007. - №11 (21). - С. 238-243.

АНОТАЦІЇ

Ванівська О.М. Інформаційні технології в процесі реалізації мовних стратегій у вищій школі. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія та методика професійної освіти. - Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2009.

У дисертації розкрито теоретико-методологічні засади дослідження проблеми реалізації мовних стратегій, зокрема у навчальному процесі сучасної вищої школи. Мова визначається всезагальним явищем, що відіграє провідну роль у саморозвитку будь-якого мовного співтовариства. У контексті глобалізаційного розвитку нашої держави детально розкрито ключові

положення новітніх мовних стратегій, які використовуються для покращання професійної підготовки студентів.

Констатовано, що основними специфічними рисами системи реалізації мовних стратегій є міжнародний характер, паралельність, доступність, гнучкість, модульність, загальність, економічність, технологічність, майстерність викладача. Розкрито сутність і технології реалізації мовних стратегій у вищій школі; їх поєднання зі стратегіями вільного володіння державною мовою; суперечності, що виникають у вищій школі при впровадженні сучасних мовних стратегій.

Ключові слова: інформаційні технології, мовні стратегії, інтенсифікація мовних стратегій, діалогові моделі навчання.

Ванивская А.М. Информационные технологии в процессе реализации языковых стратегий в высшей школе. - Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 - теория и методика профессионального образования. - Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. - Киев, 2009.

В диссертации раскрыты теоретико-методологические основы изучения проблемы реализации языковых стратегий, в частности в научном процессе современной высшей школы. Язык определяется всеобщим явлением, которое играет ведущую роль в саморазвитии любого языкового содружества. В контексте глобализационного развития нашего государства детально раскрыты ключевые положения новейших языковых стратегий, которые используются для улучшения профессиональной подготовки студентов.

Констатировано, что главными специфическими чертами системы реализации языковых стратегий является международный характер, параллельность, доступность, гибкость, модульность, всеобщность, экономичность, технологичность, мастерство преподавателя и др. Акцентируется необходимость интенсификации профессиональных педагогических контактов в образовательном пространстве Украины, учитывая перспективы её интеграции в Европейский Союз.

Проанализированы проблемы и противоречия внедрения в систему языковых стратегий информационных технологий, которые рассматриваются как фактор интенсификации учебного процесса.

Разработаны три уровня показателей и критериев подготовки студентов нефилологических специальностей к будущей профессиональной деятельности. В случае низкого уровня показателей, деятельность студента характеризует усвоение информации о языке и информационные технологии в общем виде, не обременяя себя ценностями мотивационного фактажа. Этот уровень характеризуется отсутствием мотивации студента к самообразованию и саморазвитию. Средний уровень подготовки студента характеризуется усвоением содержательной информации не только во время обучения, но и благодаря самообразованию и саморазвитию. Такой студент хорошо владеет фундаментальными знаниями, умениями и методами работы. Но он не всегда

умеет найти правильную информацию и использовать ее в условиях сложной профессионально-ролевой ситуации. Высокий уровень подготовки к профессиональной деятельности характеризуется сформированными знаниями и умениями согласно общей системе подготовки студентов в высшем учебном заведении. Высокий уровень предполагает широкие базовые знания, сформированные умения, которые специалист умеет применять в любой ситуации, владеет в достаточной мере умениями использования информационных технологий, имеет высокий потенциал знаний языковых стратегий.

Доказано, что профессиональная подготовка требует усовершенствования обучения студентов на уровне пользователей компьютером: знания о языковых стратегиях, а именно о социально-коммуникативной функции текста, семиотично не сопоставленных режимов генерации текста и т.д., о развивающих заданиях (мнемотехника, лингводидактика, интерактивность), а также о коммуникативной деятельности пользователей сетей (лексике, особенностях синтаксиса, отдельных жанрах и т.д.), о запрещенных языковых действиях.

Определено, что среди общепринятых информационных средств массовой коммуникации, которые могут быть использованы в системе реализации языковых стратегий (пресса, радио, телевидение), все больший вес приобретает сеть Интернет, что значительно оптимизирует профессиональную подготовку. Поэтому первым условием оптимизации внедрения информационных технологий в процесс реализации языковых стратегий в практику высшей школы является внедрение концепции по обеспечению высших учебных заведений новыми компьютерными технологиями, прежде всего, он-лайнскими программами по обучению языковым стратегиям студентов филологических специальностей. Это обуславливает повышение мотивации учебной деятельности студентов. Наиболее распространенными современными информационными технологиями, в которых наиболее адекватно реализован именно такой подход, является создание и размещение в сети электронных учебников и тестирующих программ по иностранному языку, а наиболее распространенной формой профессиональной подготовки студентов являются взаимодействия преподавателя и студента при условии наличия эффективных технологий преподавания иностранных языков. Поэтому другим условием является обеспечение обучения студентов новыми учебниками и внедрение новых спецкурсов на основе информационных технологий. Использование компьютеров в процессе реализации языковых стратегий приводит к появлению нового поколения образовательных технологий, которые предоставляют возможность повысить качество обучения, создать новые средства воспитательного влияния, обеспечить эффективные взаимодействия преподавателей и студентов с компьютерной техникой. Новые информационные образовательные технологии на базе компьютерных средств способствуют повышению эффективности занятий на 20-30%. Интеграция информационно-коммуникационных и образовательных технологий является

третьим условием их более эффективного внедрения в систему реализации языковых стратегий.

Разработана система профессиональной подготовки студентов с использованием информационных технологий в процессе реализации языковых стратегий, которая включает информационные технологии и языковые стратегии профессионального направления, условия, а также показатели готовности студентов к осуществлению ими будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: информационные технологии, языковые стратегии, интенсификация языковых стратегий, диалоговые модели обучения.

Vanivska O.M. Information technologies in the process of language strategies realization in the high school. - Manuskript.

The dissertation for the candidate degree of pedagogical sciences in speciality 13.00.04 - theory and methods of professional education. - National Pedagogical University after M.P.Drahomanov. - Kyiv, 2009.

Theoretical and methodological principles of the research of the problem of linguistic strategies realization, in particular in the educational process of modern high school are exposed in the dissertation.

Language is determined as a general phenomenon which acts leading part in self-development of any linguistic concord. In the context of globalization development of our state key positions of the newest linguistic strategies which are used for the improvement of professional training of students are exposed in detail.

It is established, that the basic specific lines of the system of realization of linguistic strategies is international character, parallelism, availability, flexibility, module, universality, economy, technologicalness, skill of a teacher and other. The essence and technologies of language strategies realization in high school; their combination with strategies of fluent mastering of the state language; contradictions that take place in high school as for intensifying of the modern strategies introduction are revealed.

Key words: information technologies, language strategies, language strategies intensification, dialogic models of education.